

До спеціалізованої
вченої ради ДФ 08.051.100
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Грабильнікової Олени Анатоліївни
на дисертаційну роботу
Селіванової Кристини Вадимівни на тему «Позасудовий
(адміністративний) порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності
державних реєстраторів прав на нерухоме майно»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за
спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю популяризації інформації про існування альтернативного (адміністративного) оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері державної реєстрації до Колегій з розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції, а також наявними прогалинами у науковому полі в частині відсутності уніфікованого підходу до визначення сутності та особливостей позасудового оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері державної реєстрації прав.

Дисертація сприяє вирішенню задач з реалізації етапів Стратегії реформування державного управління до 2025 року, оновленої Секретаріатом Кабінету Міністрів України за підтримки Офісу реформ КМУ, проєкту EU4PAR та за участі експерної спільноти; ефективній імплементації європейського концепту е-урядування (e-Government) рівня G2C (government to citizens) або «Уряд – громадянам» у практичну діяльність, розвитку завдань проєкту «Цифрова держава».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація К.В. Селіванової характеризується системним підходом дослідження предмета наукового

пізнання. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Структура в цілому відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел, вітчизняного законодавства, статистичних матеріалів та юридичної практики.

Наукова обґрунтованість, достовірність та практична цінність результатів дисертаційного дослідження забезпечена поєднанням системного, проблемного, структурно-функціонального методологічних підходів, а також низки загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання.

Системний підхід полягає у проведенні комплексного дослідження позасудового (адміністративного) порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень із урахуванням інституційного середовища поетапного реформування системи органів державної реєстрації та органів юстиції (підрозділи 1.1, 1.2 розділу 1). Застосування проблемного методологічного підходу полягало у заповненні дослідником існуючих прогалин у вивченні на науковому рівні проблематики оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно із урахуванням досвіду роботи «антирейдерських» Колегій та з виокремленням розповсюджених помилок, яких припускаються скажники під час написання скарг та державні реєстратори прав – в ході реалізації процедури державної реєстрації (підрозділи 2.2, 2.3 розділу 2).

Структурно-функціональний методологічний підхід полягає у дослідженні дисертантом компетенції спеціальних органів – Колегій, які уповноважені розглядати скарги громадян на неправомірні рішення, дії або бездіяльність у сфері державної реєстрації, у складі Управлінь державної реєстрації в контексті відносин вертикального підпорядкування Міністерству юстиції України, нормативного оформлення цих правовідносин, їх місця,

функцій та ролі в системі надання адміністративних послуг України (підрозділ 2.1 розділу 2). Структурально-функціональний підхід у вузькому розумінні дозволив визначити структурно-логічну схему дисертаційного дослідження, виявити стан нормативного та наукового розроблення досліджуваної проблематики (підрозділ 1.1. розділу 1).

За допомогою симбіозу історичного та логічного методу, на підставі вивчення розпоряджень Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 237-р, 06.04.2016 № 261-р, 20.04.2016 № 304-р, Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 26.11.2015 № 834-VIII, хронологічно впорядковано процес змін організаційної структури органів державної реєстрації прав з 01.01.2013 по сьогоднішній день, зокрема, в контексті проведення реформи децентралізації (підрозділ 1.2 розділу 1).

Застосування методу порівняльного правознавства (компаративного) у вузькому сенсі полягало у виокремленні спільних рис судового та позасудового порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно (підрозділ 1.1, 1.3 розділу 1).

Зі спеціальних методів додатково використано формально-догматичний, за допомогою якого було проаналізовано чинні нормативно-правові акти у сфері державної реєстрації, а також запропоновано можливі шляхи удосконалення чинного законодавства (підрозділ 1.3 розділу 1, підрозділи 3.1, 3.2 розділу 3). Одним із провідних методів наукового пізнання у дисертаційному дослідженні виступав і статистичний, який дозволив впорядкувати статистичні дані щодо кількості розглянутих центральною та регіональною Колегіями з розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції скарг у сфері державної реєстрації прав.

Логіко-семаітичний метод використовувався задля комплексного розкриття понятійно-категоріального апарату дисертаційного дослідження, зокрема, проаналізовано існуючі наукові (доктринальні) та легальні дефініції:

«альтеративне оскарження», «адміністративне оскарження», «позасудове оскарження», «досудове оскарження» тощо (підрозділ 1.1 розділу 1).

Емпіричну базу дослідження склали статистичні дані роботи Колегій з розгляду скарг у сфері державної реєстрації 2016-2023 рр.; відомості, розміщені у Єдиному державному реєстрі судових рішень, та інших офіційних інформаційних ресурсах органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Нормативно-правову основу дослідження склали Конституція України, чинні законні та підзаконні нормативно-правові акти, а також Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам.

Структура дисертації дозволила авторці повною мірою охопити об'єкт і предмет дисертаційного дослідження. Справляє позитивне враження джерельна база роботи, що свідчить про системне й ґрунтовне опрацювання проблематики, високий рівень наукової підготовки авторки.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання.

Дисертація є першим в національній правовій науці дослідженням, де сформульовано комплексний підхід до здійснення аналізу феномена позасудового (адміністративного) оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Зокрема:

вперше:

- проведено порівняльний аналіз судового та позасудового механізмів оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно;
- досліджено специфіку «колегіальних» скарг шляхом комплексного аналізу нормативних вимог щодо строків оскарження та обов'язкових реквізитів скарг на рішення, дії чи бездіяльність у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно;

- розроблено Паспорт оптимізації процедури «Оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації прав» з наданням алгоритму такої оптимізації та пропозиціями щодо внесенням організаційних та нормативних змін до чинного законодавства, а також обґрунтовано необхідність діджиталізації даної процедури.

удосконалено:

- наукові підходи до окреслення категоріального апарату сучасної юридичної науки шляхом дослідження наукових визначень термінів «альтернативне оскарження», «адміністративне оскарження» «позасудове оскарження», «досудове оскарження», «нетрадиційне оскарження»;

- розуміння процесуальної специфіки роботи, легального визначення, нормативної бази, процедурного оформлення діяльності, видів державно-владних підсумкових рішень, складу та компетенції спеціально створених при Міністерстві юстиції України та його територіальних органах Колегій з розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції.

Результати роботи можуть бути використані у:

— у науково-дослідній сфері — для подальших досліджень загальнотеоретичних засад доктринальних визначень категорій «альтернативне оскарження», «адміністративне оскарження» у вітчизняній та зарубіжній правовій доктрині, удосконалення його наукового підґрунтя; подальшому комплексному дослідженні причин запровадження та особливостей позасудового (адміністративного) порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно в контексті реформування системи органів державної реєстрації прав на нерухоме майно з виокремленням позитивних рис існування такого альтернативного механізму захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних майнових прав заявників;

— в правотворчій діяльності;

- у правозастосовній діяльності;
- у навчальному процесі.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Дослідження виконано дисертантом самостійно, з використанням новітніх здобутків вітчизняної науки адміністративного права, усі викладені в ньому положення і висновки ґрунтуються на власних дослідженнях автора. Наукові здобутки, що висвітлені автором в наукових публікаціях, є самостійними, одноособовими.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на Всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях 2020-2023 рр., Всеукраїнських семінарах: «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Дніпро, 09-10 жовтня 2020 року), «Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку» (м. Київ, 09-10 жовтня 2020 року), «Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки у ХХІ столітті» (м. Львів, 16-17 жовтня 2020 року), «Актуальні проблеми правових наук в євроінтеграційному вимірі» (м. Харків, 18-19 грудня 2020 року), «Вплив юридичної науки на розвиток міжнародного та національного законодавства» (м. Харків, 19-20 лютого 2021 року), «Юридична наука в ХХІ столітті: перспективні та пріоритетні напрями досліджень» (м. Запоріжжя, 07-08 травня 2021 року), «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Дніпро, 08-09 жовтня 2021 року), «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Дніпро, 08-09 жовтня 2022 року), Eurasian scientific discussions. Proceedings of the 1st «International scientific and practical conference» (Barcelona, Spain. 2022), «SCIENCE FOR PEACE AND SECURITY» (м. Дніпро, 02 грудня 2022 року), «Протидія організований злочинності: проблеми теорії та практики» (м. Дніпро, 09 грудня 2022 року), «Наука в умовах воєнного стану: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (м. Дніпро, 03 травня 2023 року),

«Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації права дитини у цифровому середовищі» (м. Дніпро, 23 листопада 2023 року).

За темою дисертації опубліковано 4 статей, 3 з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та 1 стаття – у науковому виданні країни-члена Ради Європи та ЄС (Республіка Польща), що прирівнюється до публікації в науковому виданні України категорії «Б»; розділ у колективній монографії у співавторстві; опубліковано 10 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях, Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені авторкою для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні К.В. Селіванової на тему: «Позасудовий (адміністративний) порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно» відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Разом з тим, визнаючи загалом високий теоретичний рівень дисертаційного дослідження, його важливе практичне значення, це не виключає можливості зупинитися на деяких конкретних зауваженнях і побажаннях.

1. Зауваження щодо структури дисертаційного дослідження: після кожного розділу відсутній окремий висновок, який логічно підводив би

підсумки кожного з розкритих питань, натомість, наявні загальні висновки наприкінці дослідження, при цьому не всі з поставлених завдань дослідження таким чином є розкритими в повній мірі; розділ III «Актуальні напрями та шляхи вдосконалення процедури адміністративного (позасудового) оскарження у сфері державної реєстрації прав» менший за обсягом, ніж розділи I та II відповідно. Доцільно було б акцентувати увагу не на теорії та нормативній базі, а саме на практичних шляхах удосконалення сфери дослідження, зробивши його більшим за обсягом та змістом.

2. На с. 191 дисертації зазначено, що практична реалізація переважної кількості пунктів з Паспорту реформ можлива виключно шляхом внесення змін до чинного законодавства України з питань державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, порядку розгляду скарг, надання адміністративних послуг, а також відомчих та локальних нормативних актів з питань організації роботи, забезпечення діяльності Регіональних колегій, оплати праці службовців публічної служби – однак, у пропозиціях щодо внесення змін до чинного законодавства (додаток 1) не наведено вичерпних пропозицій щодо внесення змін до чинних НПА, не в повній мірі враховано необхідність одночасного внесення змін як до Законів України, так і до наказів Міністерства юстиції України, Положень про Колегії тощо.

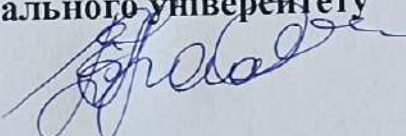
3. Дисертанткою зазначено, що застосування методу порівняльного правознавства (компаративного) у вузькому сенсі полягало у виокремленні спільних рис судового та позасудового порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно (підрозділ 1.1, 1.3 розділу 1). А в чому полягало використання методу порівняльного правознавства у широкому сенсі? Про це зазначено не було. Корисним та цікавим було б розкриття цього методу в контексті дослідження наявності або відсутності позасудових механізмів оскарження у сфері державної реєстрації у країнах ЄС.

Висновок. Дисертація на тему «Позасудовий (адміністративний) порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих наукових працях повністю відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а її авторка – Селіванова Кристина Вадимівна – заслуговує присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

Офіційний рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, трудового
та господарського права

Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара

 Олена ГРАБИЛЬНИКОВА

Підпис к.ю.н, доцента Грабильникової О. А.

«ЗАСВІДЧУЮ»

Проєктор з наукової роботи

Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

«___» _____ 2024 р.

 Олег МАРЕНКОВ